

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Alkohola lietošanas izplatība un sekas Latvijā *(aktuālie pētījumi un statistikas dati)*

Aija Pelne
Slimību profilakses un kontroles centrs

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēde, 2022. gada 17. jūnijā

Slimību profilakses un
kontroles centrs

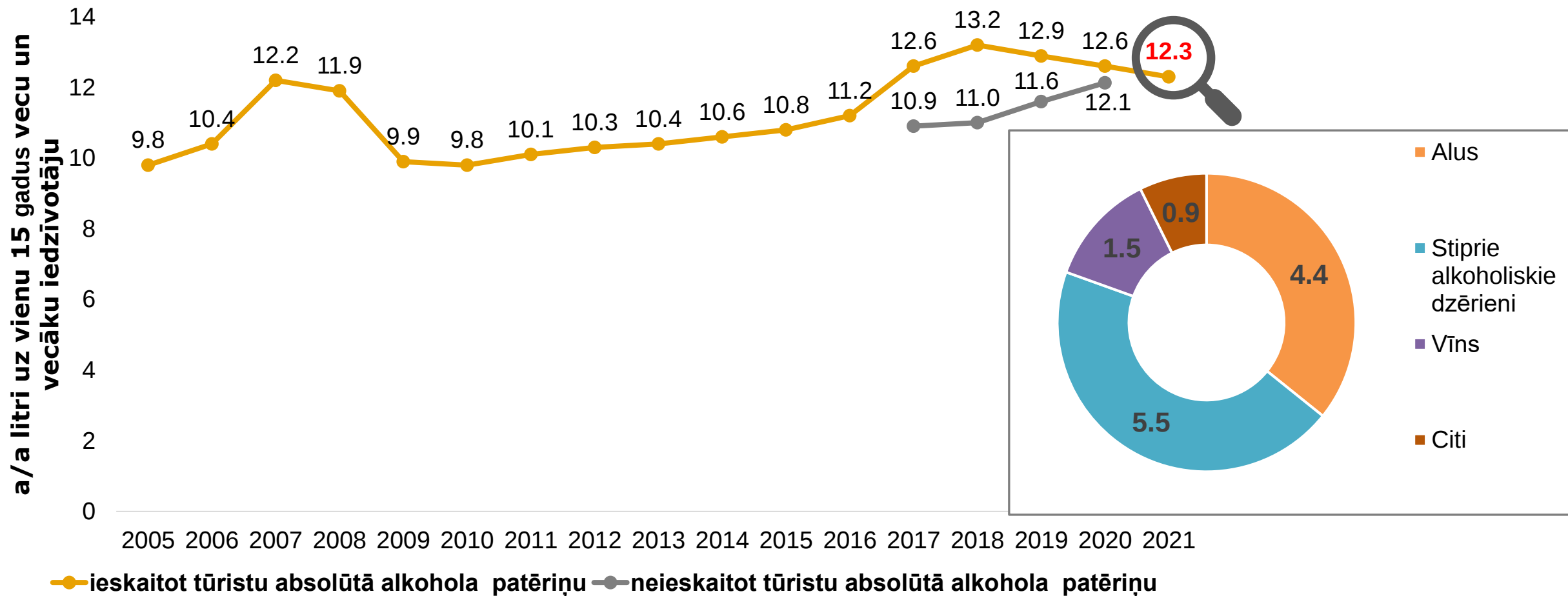
Saturs

- ❑ Alkohola patēriņa rādītāji
- ❑ Alkohola kaitējošas lietošanas modelis
- ❑ Alkohola lietošanas radītais kaitējums veselībai un sabiedrībai
- ❑ Kopsavilkums

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš* litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2005.-2021. gadā

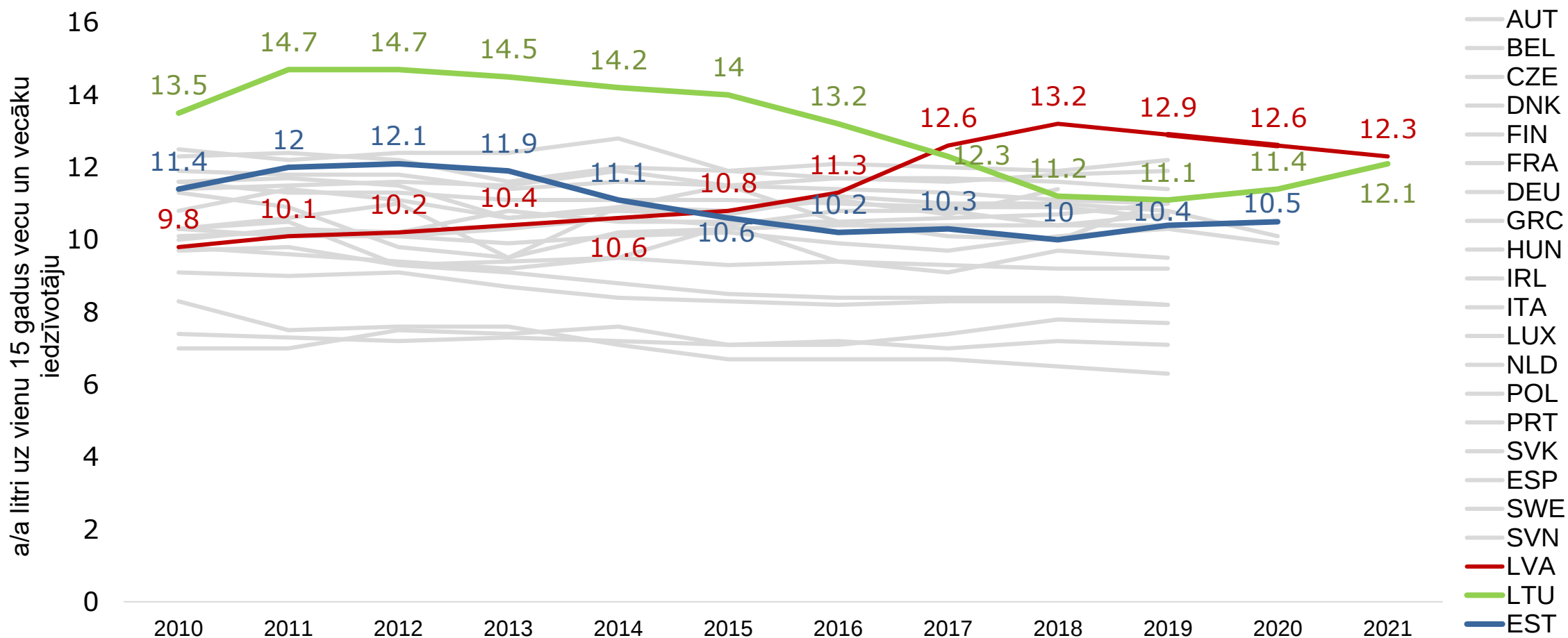

* Balstoties uz oficiālajiem VID datiem par patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apriti Latvijā, bez neregistrētā alkohola patēriņa
Avots: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2022

Reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15+iedzīvotāju ES valstīs 2010. – 2021. gadā (iekļautas 22 ES valstis)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Avots: OECD Data, Alcohol consumption. <https://data.oecd.org/healthrisk/alcohol-consumption.htm>

Lietuvos oficālās statistikas portāls <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=10070753>

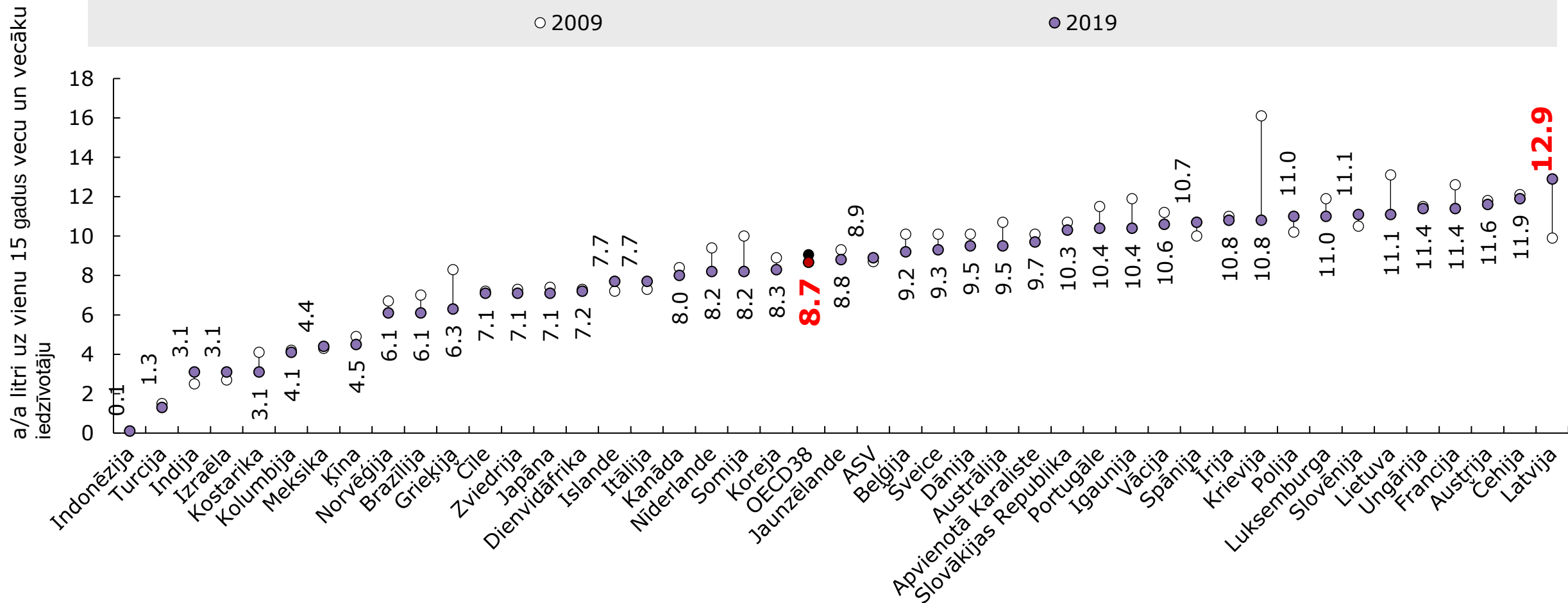
Alcohol market, consumption and harms in Estonia Yearbook 2021

<https://www.tai.ee/et/valjaanded/alkoholi-turg-tarbimine-ja-kahjud-eestis-aastaraamat-2021-alcohol-market-consumption-and>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju litros OECD valstu vidū 2009. – 2019. gadā

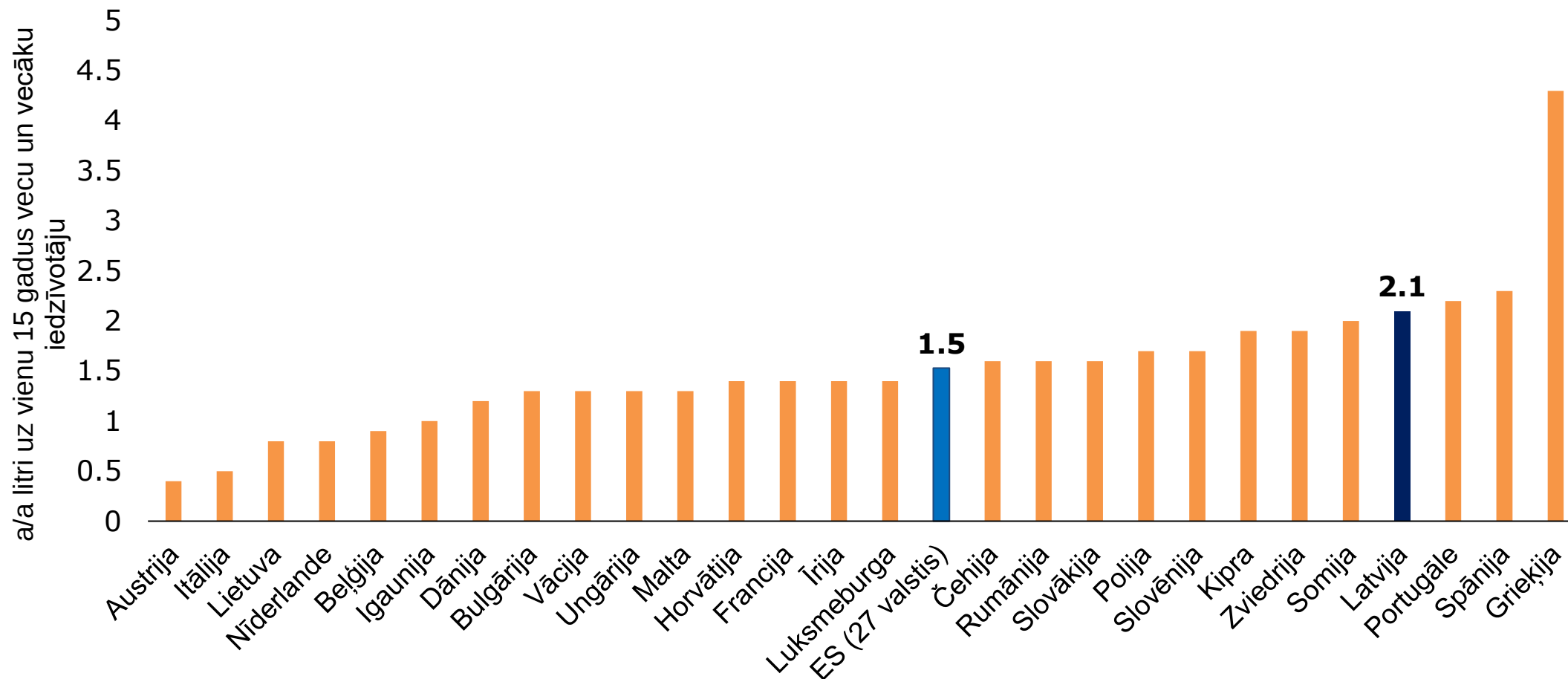

Avots: OECD Health at a Glance 2021

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Nereģistrētā absolūtā alkohola patēriņš litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju Eiropas Savienības valstīs 2019. gadā

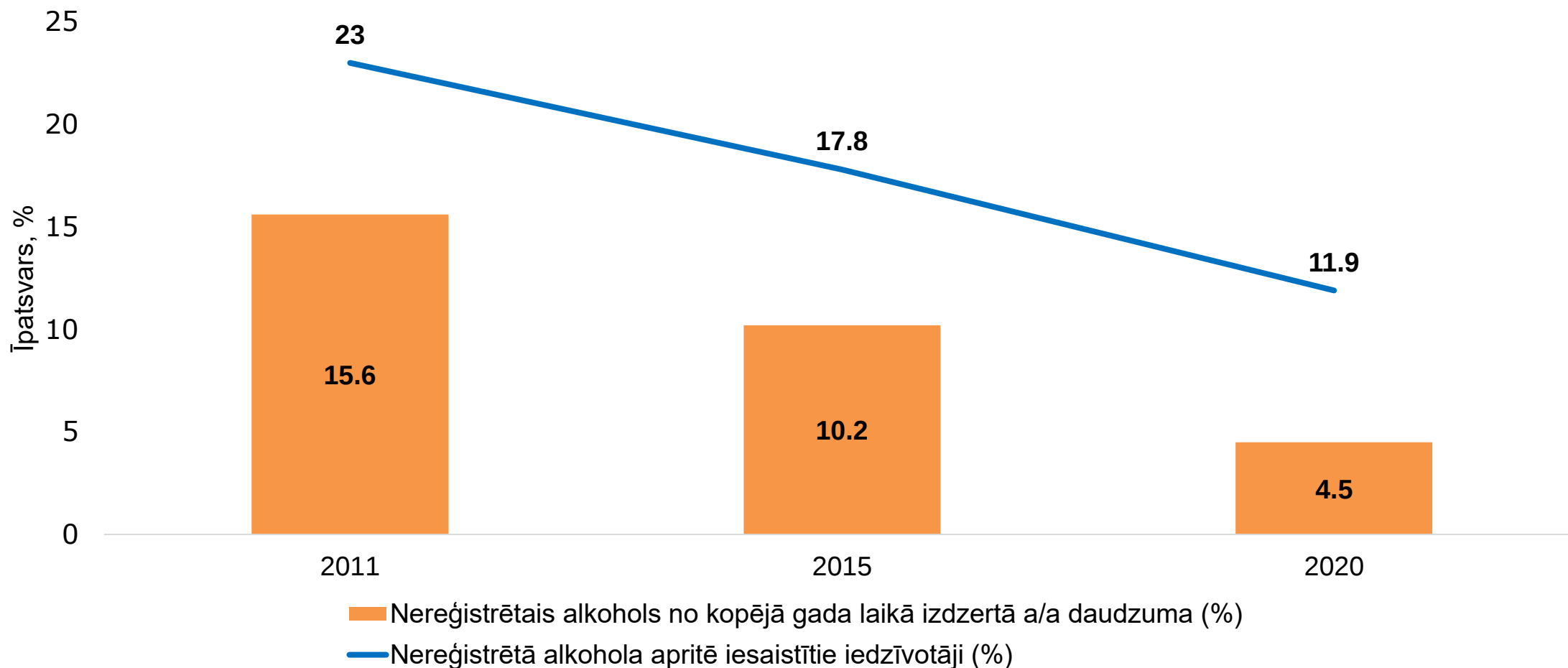
Avots: WHO Global Information System on Alcohol and Health (GISAH)

[https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/alcohol-unrecorded-per-capita-\(15-\)-consumption-\(in-litres-of-pure-alcohol\)-with-95-ci](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/alcohol-unrecorded-per-capita-(15-)-consumption-(in-litres-of-pure-alcohol)-with-95-ci)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Nereģistrētā alkohola patēriņa proporcijas īpatsvars no kopējā gada laikā patērētā alkohola apjoma un neregistrētā alkohola apritē iesaistīto iedzīvotāju īpatsvars

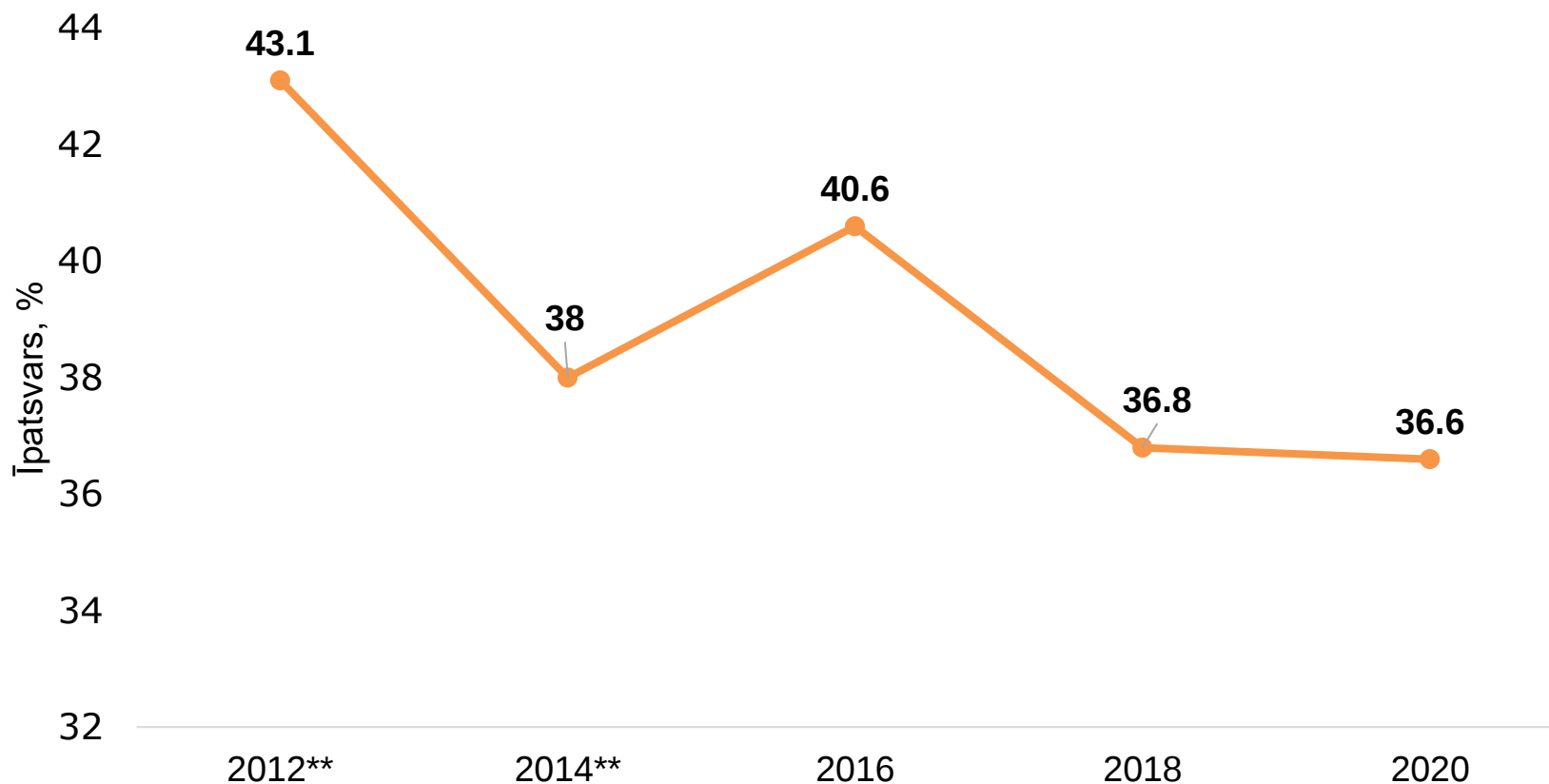
N=4616, 15-64 gadu vecuma grupa

Avots: SPKC, Atkarību izraisošo vielu lietošanas izplatība iedzīvotāju vidū 2019

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pēdējā gada laikā vismaz sešu alkohola devu* vienā iedzeršanas epizodē lietojušo personu (15+ vecuma grupa) īpatsvars(%)

*Viena alkohola deva pielīdzināma 10 g absolūtā alkohola

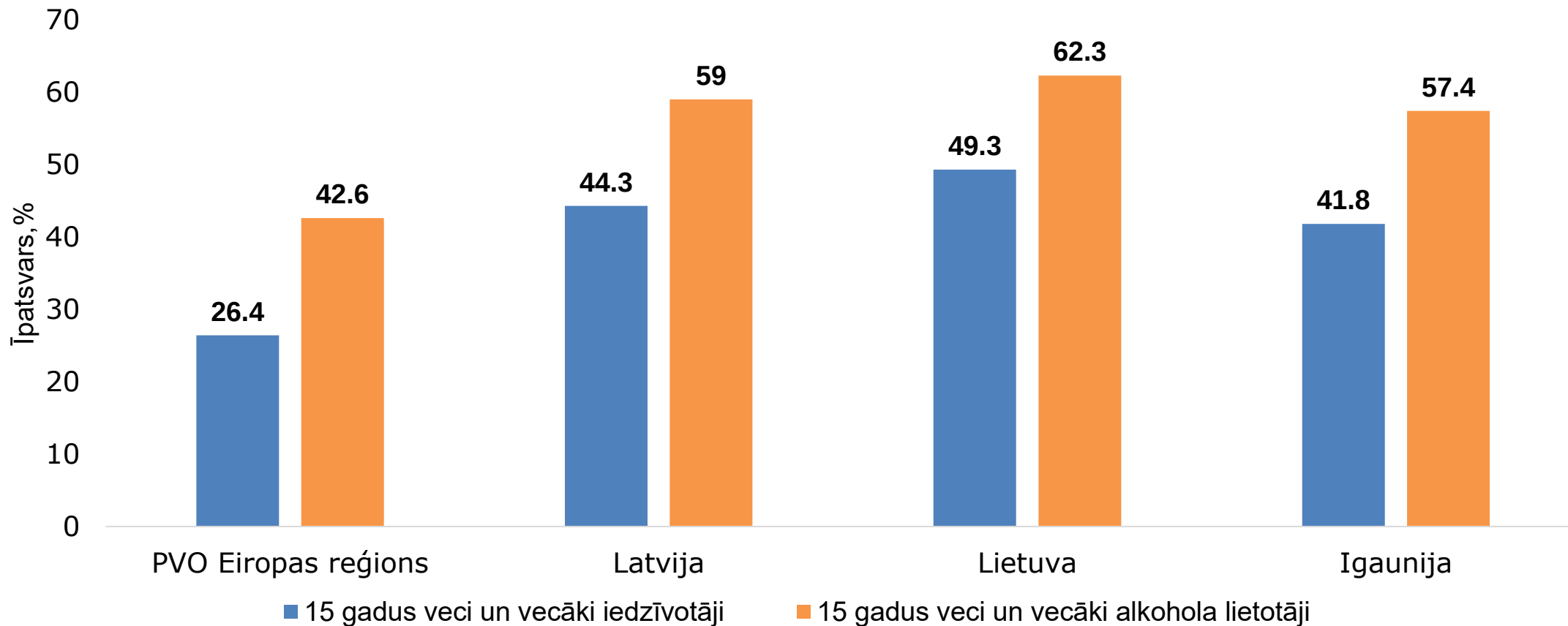
**Pētījuma respondentu vecuma grupa atšķiras no jaunākiem pētījumiem - 15-64 gadi

Avots: Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumi, SPKC

Slimību profilakses un
kontroles centrs

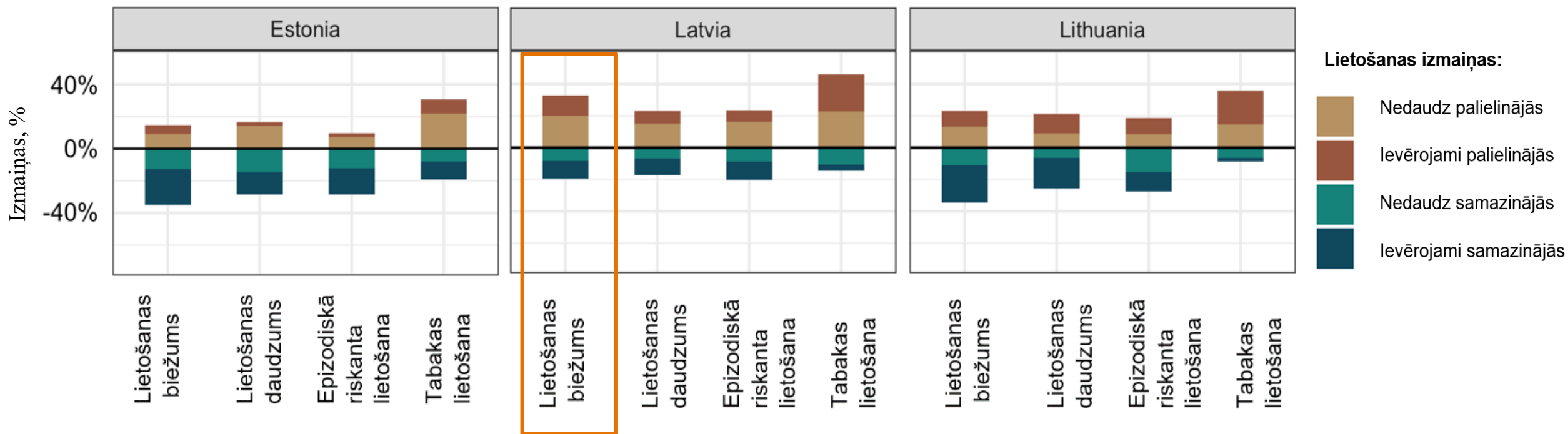
Riskantas alkohola lietošanas * izplatība Baltijas valstīs un vidēji PVO Eiropas reģionā 2016. gadā (%)

* Pēdējo 30 dienu laikā vismaz vienu reizi lietojis vismaz 60 gramus vai vairāk absolūtā alkohola vienā iedzeršanas epizodē.

Avots: WHO Global status report on alcohol and health 2018
<https://www.who.int/publications/i/item/9789241565639>

Izmaiņas alkohola un tabakas lietošanas paradumos Covid-19 pandēmijas apstākļos Eiropas valstīs, (%)

Starp 18 pētītajām valstīm Latvija bija vienīgā valsts, kur alkohola lietošanas biežums pētījuma periodā vidēji ievērojami pieauga.

Eiropas pētījuma rezultāti par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz alkohola lietošanu Latvijas iedzīvotāju vidū, 2020

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Riskanta alkohola lietošana lietošanas definīcija 15-16 gadīgu skolēnu vidū Eiropas skolu aptaujas projekta par alkoholu un citām narkotiskām vielām pētījuma kontekstā

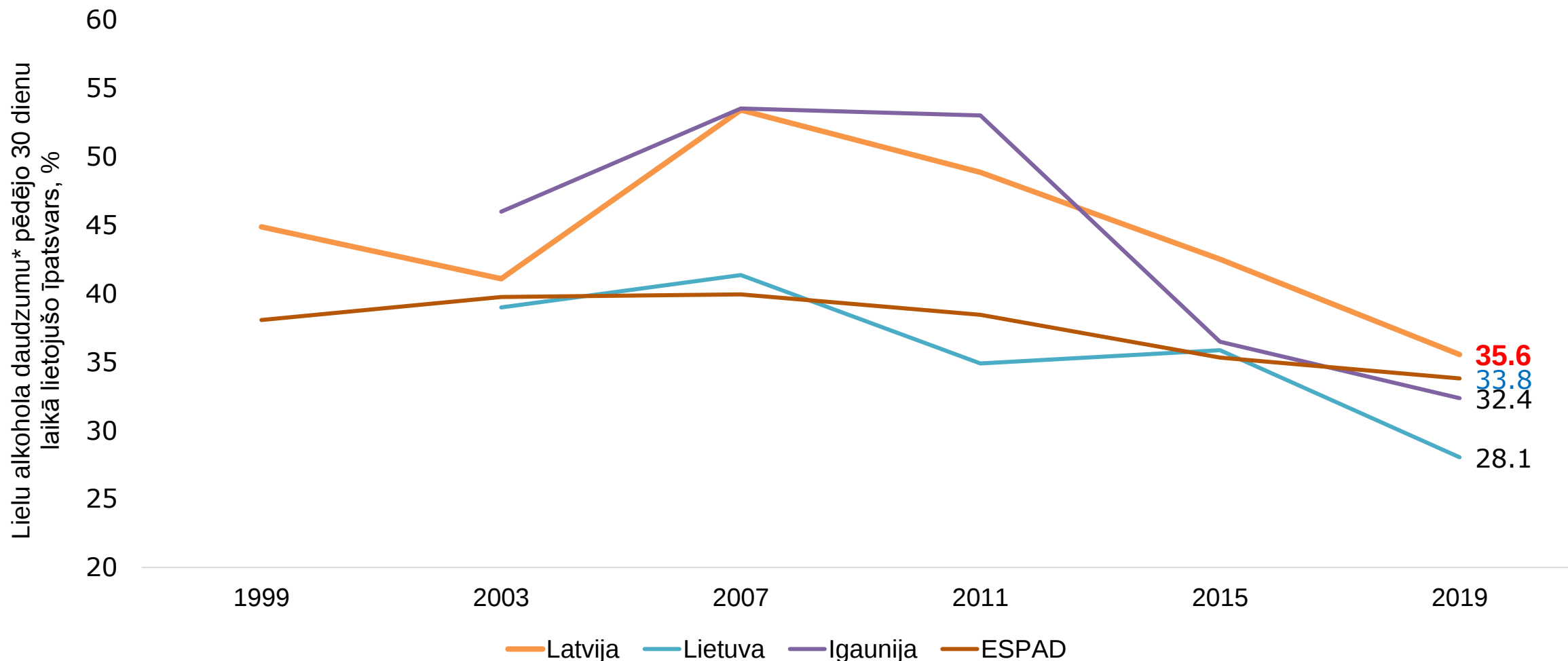
Riskanta alkohola lietošana tiek mērīta divējādi:

- 1) Vienā alkohola lietošanas reizē pēdējo 30 dienu laikā tiek izdzerti vairāk nekā 60 grami absolūtā alkohola (5 vai vairāk devas)*;
- 2) Piedzeršanās, kas definēta kā tik liela alkohola daudzuma izdzeršana, ka cilvēks ejot streipuļoja, nevarēja skaidri parunāt, vēma vai nevarēja atcerēties, kas notika...

Slimību profilakses un
kontroles centrs

5 devu un vairāk* lietošana vienā iedzeršanas reizē pēdējo 30 dienu laikā 15-16 gadīgu skolēnu vidū Baltijas valstīs salīdzinājumā ar vidējo rādītāju ESPAD dalībvalstīs, 1999. – 2019.gadā (%)

*Pēdējo 30 dienu laikā izdzertas piecas vai vairāk alkohola devas vienā iedzeršanas reizē. 1 deva=10 g absolūtā alkohola

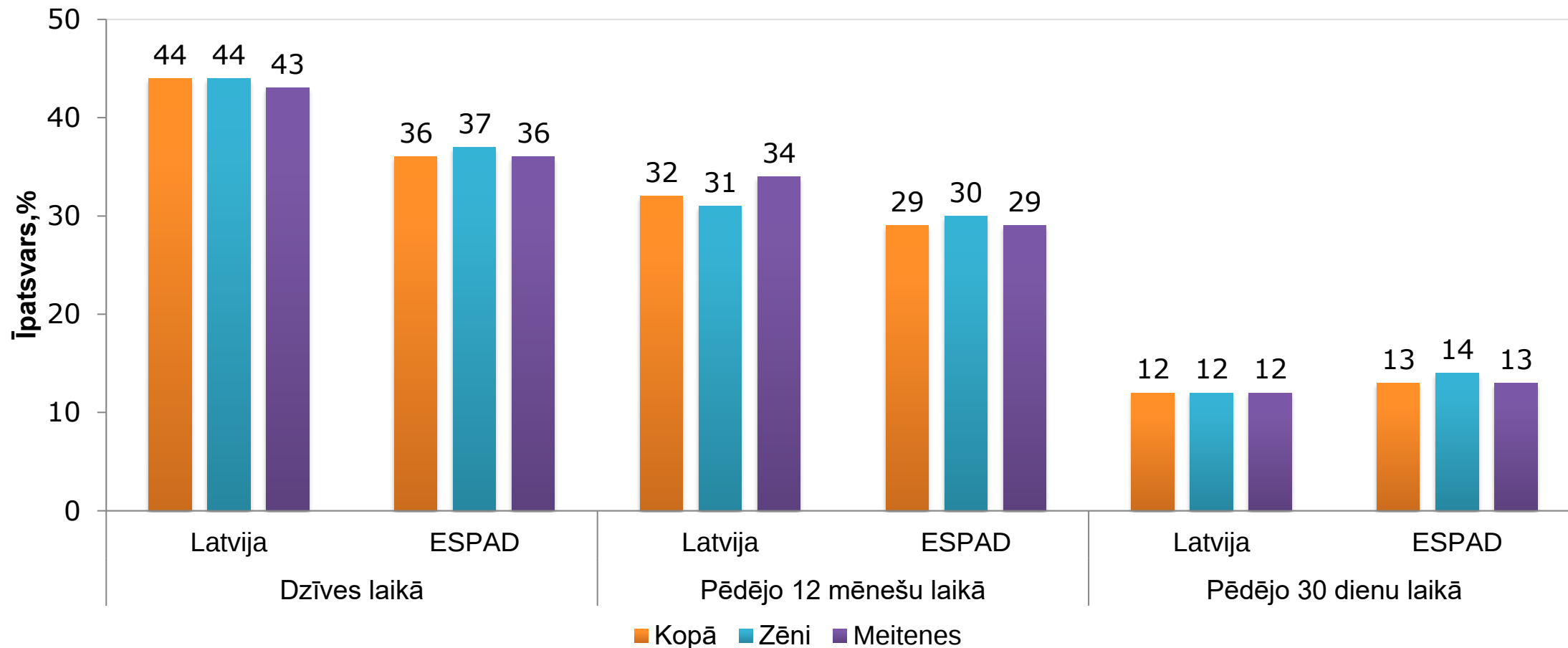
Avots: Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū, SPKC

<https://data.espad.org/>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Piedzeršanās* pieredze zēnu un meiteņu vidū salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem ESPAD dalībvalstīs, 2019. gads (%)

*Piemēram, streipuļošna, neskaidra izruna, vemšana, neatceras notikušo.

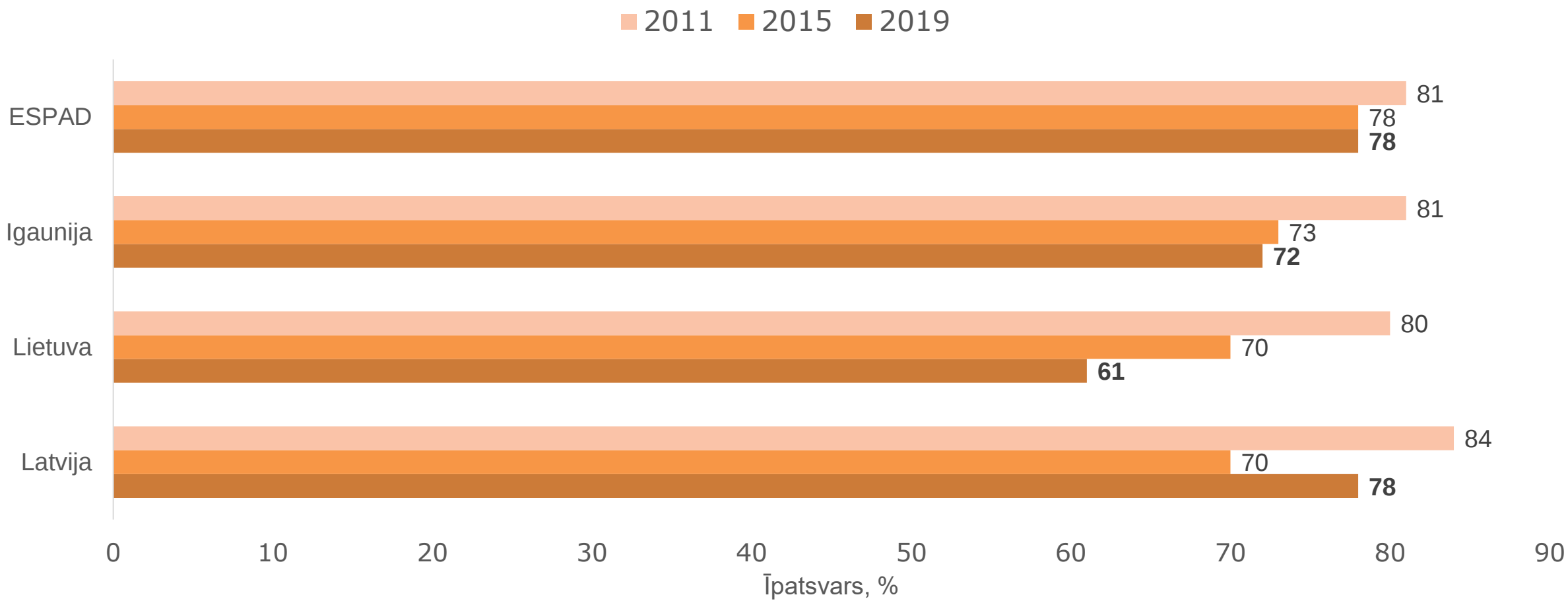
Avots: Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū, 2019

<https://data.espad.org/>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Alkoholisko dzērienu pieejamības* vērtējums 15-16 gadus vecu skolēnu vidū Baltijas valstīs un vidējais rādītājs ESPAD dalībvalstīs (%)

*Diezgan viegli vai ļoti viegli pieejams alkohols

Avots: Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū, SPKC

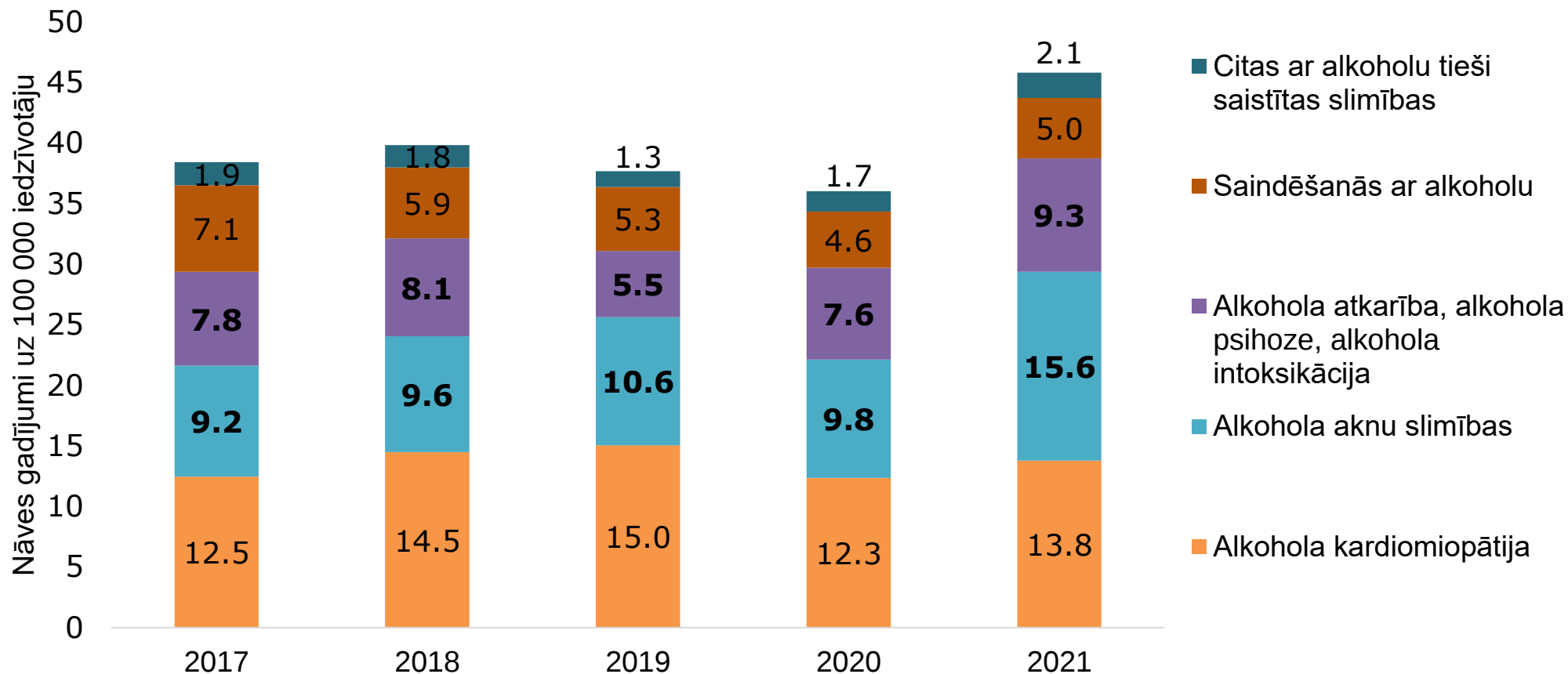
<http://www.espad.org/reports-documents>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju, 2017. – 2021.* gadā

Gads	Nāves gadījumu skaits
2017	629
2018	646
2019	606
2020	575
2021*	725

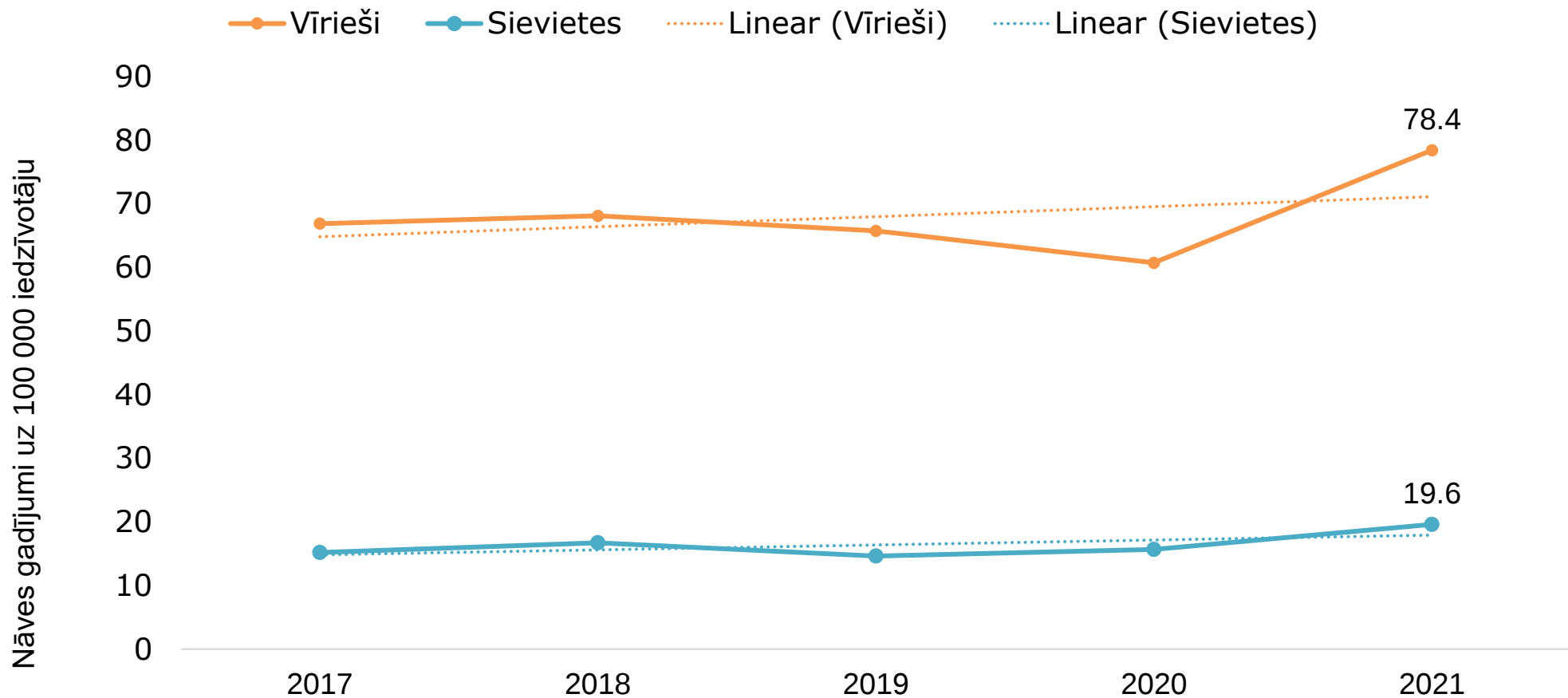
*Dati par 2021. gadu ir provizoriski

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC, dati aktualizēti 30.05.2022.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū 2017. – 2021.* gadā, pa dzimumiem uz 100 000 iedzīvotāju

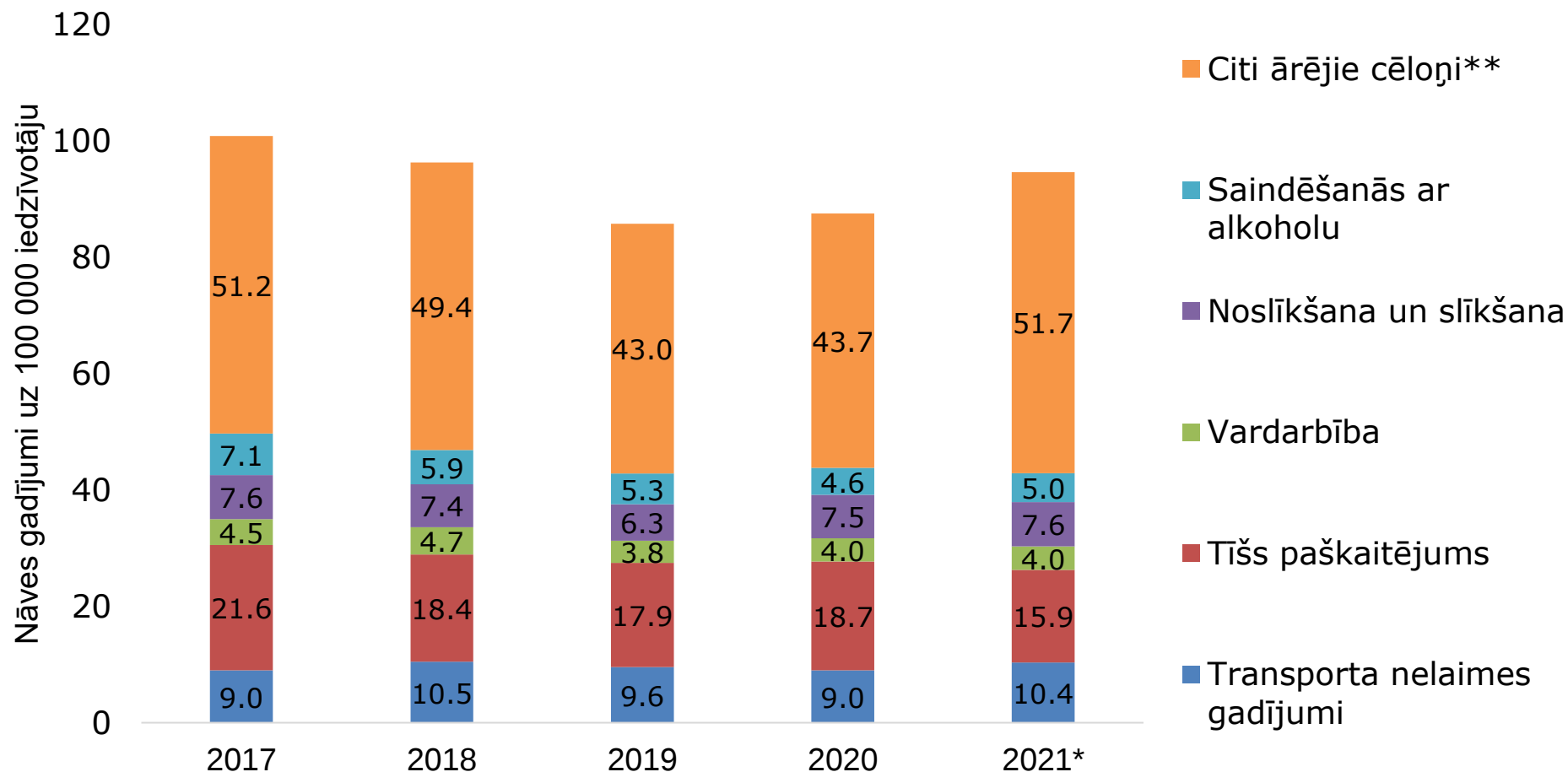
*Dati par 2021. gadu ir provizoriski

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC; dati aktualizēti 30.05.2022.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Mirstība ar alkohola lietošanu daļēji saistītu ārējo nāves cēloņu (SSK-10 diagnožu grupa V01-Y89) dēļ vismaz 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū, 2017. – 2021.* gadā uz 100 000 iedzīvotāju

****• W00-W64 – kritieni, nedzīvu
mehānisku spēku iedarbe, dzīvu būtņu
mehāniska iedarbe;**

• W75-W99 – citas situācijas ar elpošanas
apdraudējumu, elektriskās strāvas,
radiācijas, ekstremālas apkārtējā gaisa
temperatūras un spiediena iedarbības;

• X00-X59 – dūmu, uguns un liesmu
iedarbe (X00-X09), saskare ar karstumu un
karstām vielām (X10- X19), saskare ar
indīgiem dzīvniekiem un augiem (X20-X29),
dabas spēku iedarbe (X30-X39), nejauša
saindēšanās un indīgu vielu iedarbe (X40-
X49) – izņemot X45 – nejauša saindēšanās
ar alkoholu, pārpūlēšanās, ceļojumu
grūtības un trūkums (X50-X57), citu un
neprecizētu faktoru nejauša iedarbe (X58-
X59);

• Y10-Y89 – negadījums ar neprecizētu
nodomu (Y10-Y34, izņemot Y15 un Y21),
likuma sankcionēta darbība un karadarbība
(Y35-Y36), ārstnieciskās aprūpes
komplicācijas (Y40-Y84), slimību un nāves
cēloņu sekas (Y98-Y89), papildfaktori, kas
attiecas uz citur klasificētiem slimības un
nāves cēloņiem (Y90-Y98).

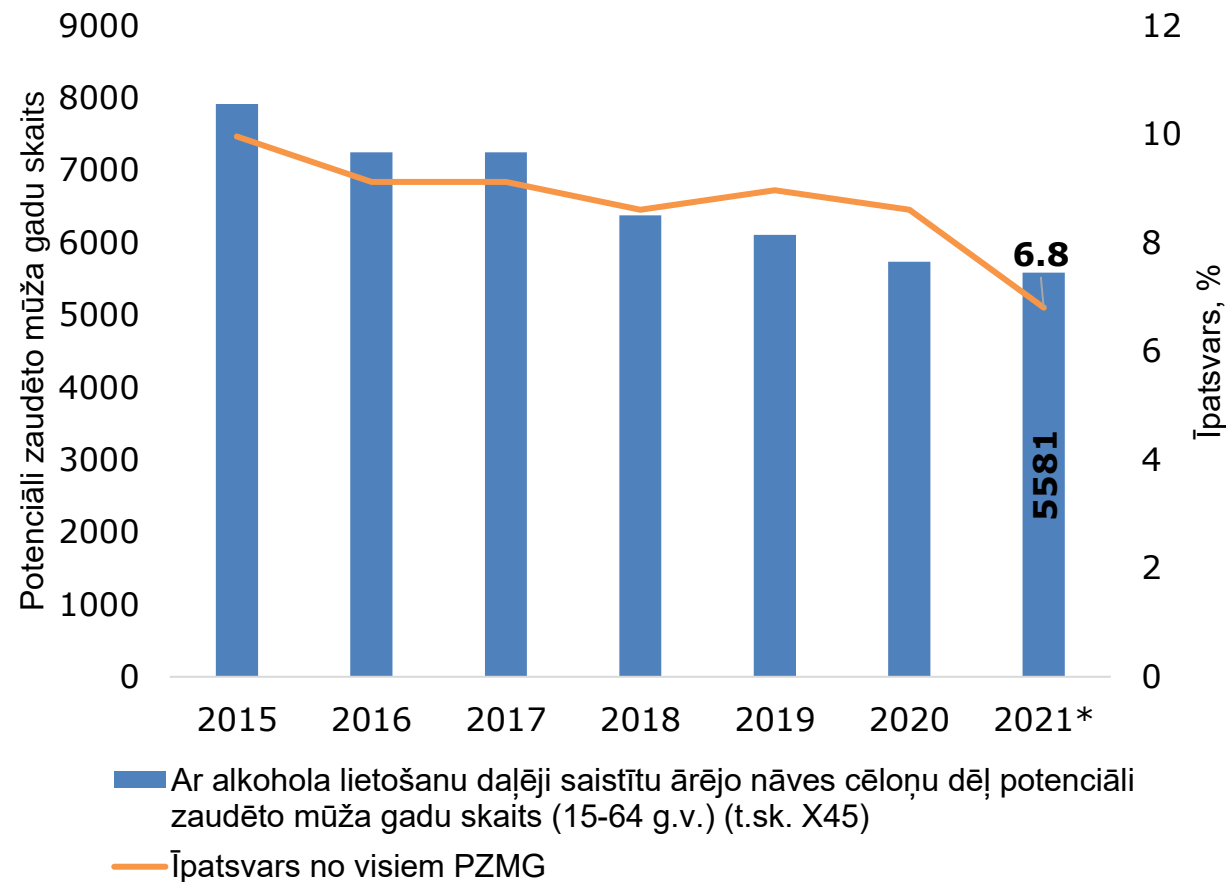
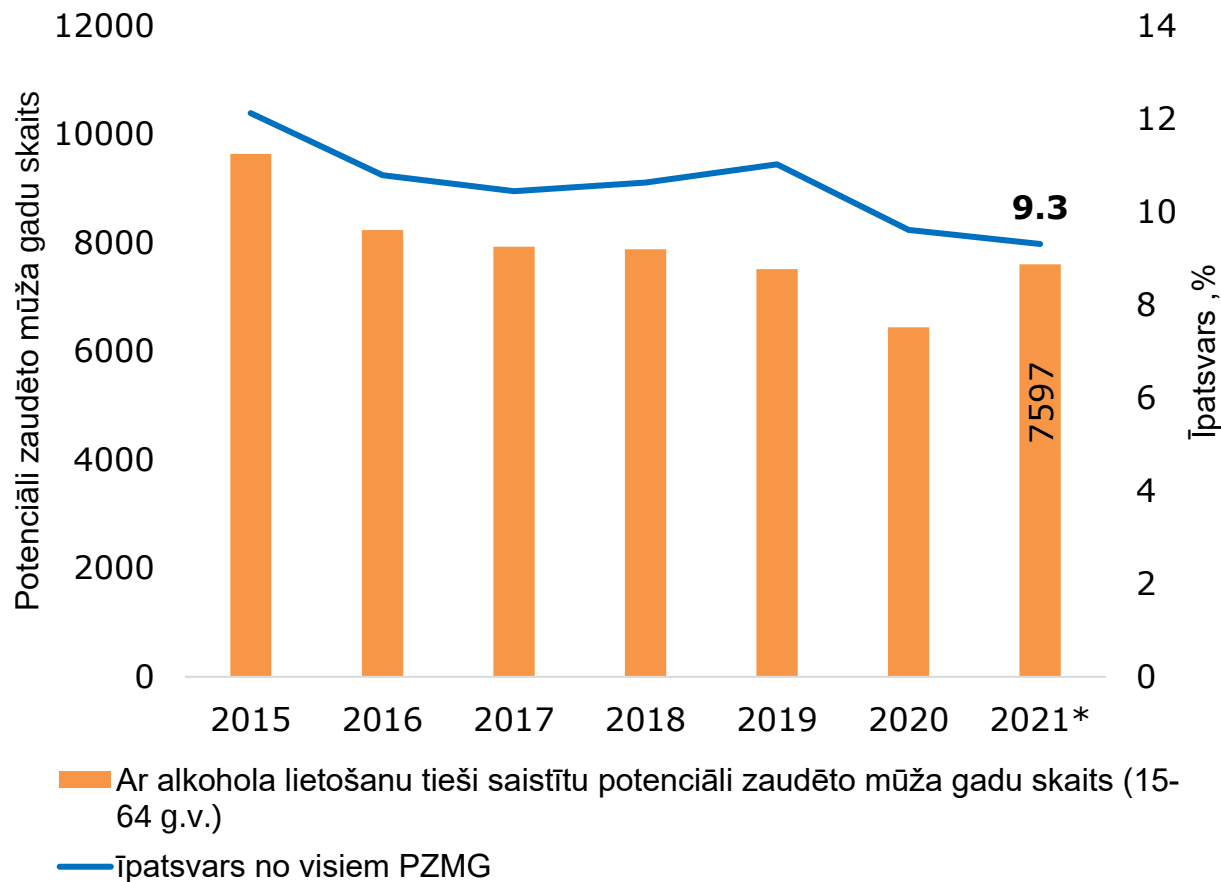
Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC; dati aktualizēti 30.05.2022.

*Dati par 2021. gadu ir provizoriski

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ar alkohola lietošanu tieši saistītu nāves cēloņu un daļēji saistītu ārējo nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi 15-64 gadu vecuma grupā 2015. – 2021.* gadā

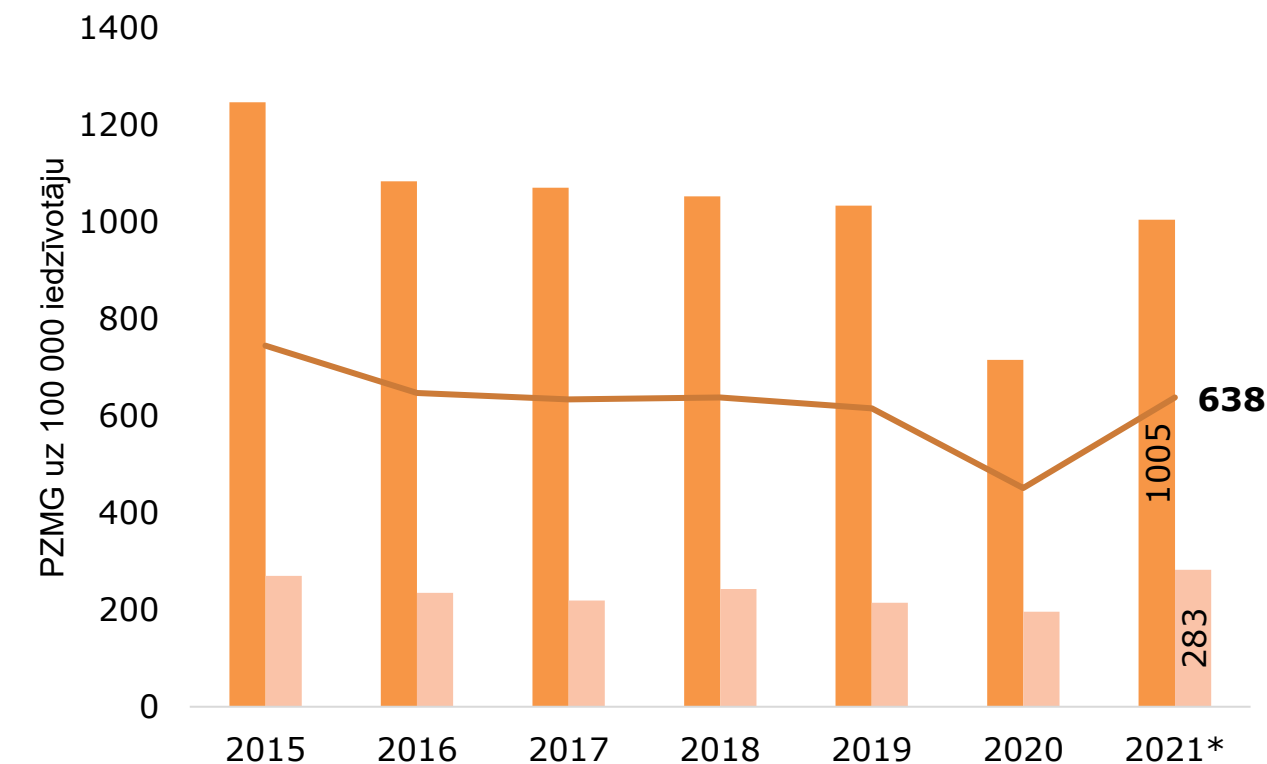
*Dati par 2021. gadu ir provizoriski

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ar alkohola lietošanu tieši saistītu nāves cēloņu un daļēji saistītu ārējo nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi 15-64 gadu vecuma grupā 2015. – 2021.* gadā, uz 100 000 iedzīvotāju, pa dzimumiem

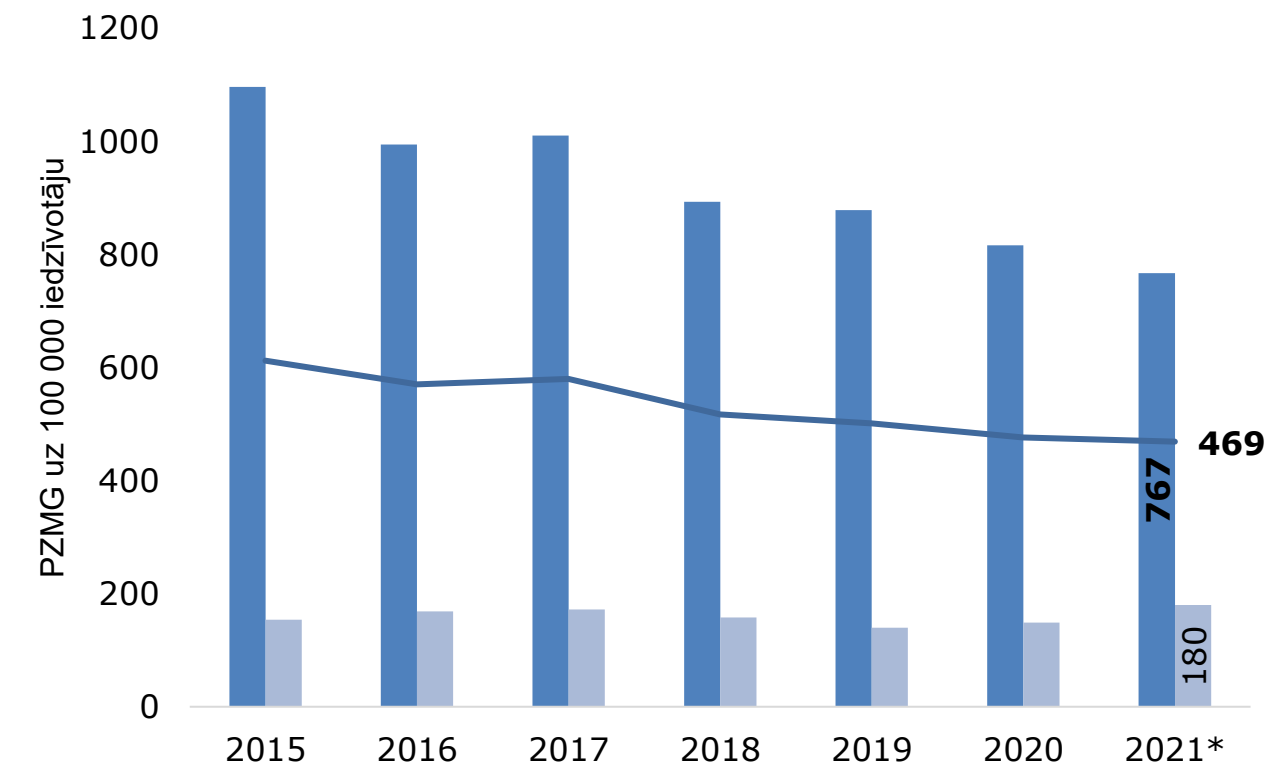

vīrieši

sievietes

Ar alkohola lietošanu tieši saistītie potenciāli zaudētie mūža gadi (15-64 g.v.) uz 100 000 iedz.

*Dati par 2021. gadu ir provizoriski

vīrieši

sievietes

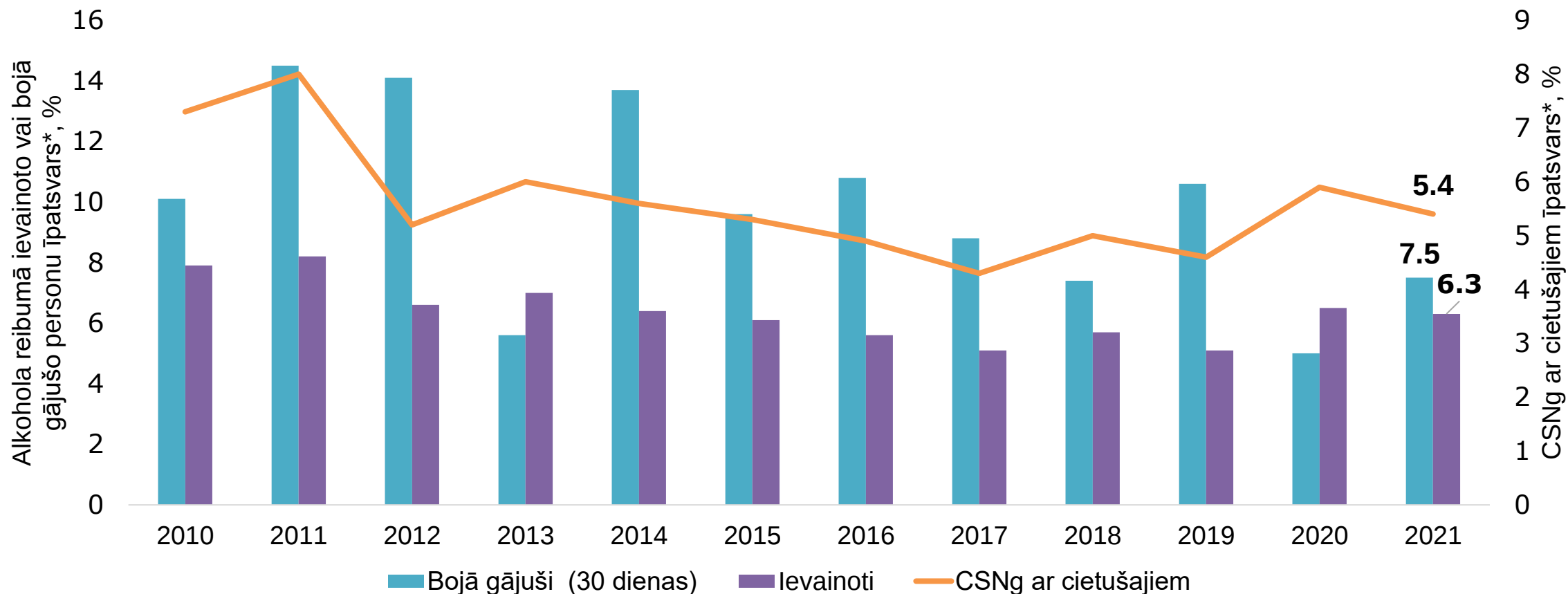
Ar alkohola lietošanu daļēji saistītu ārējo nāves cēloņu dēļ zaudētie mūža gadi (15-64 g.v.) (t.sk. X45)

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētie ceļu satiksmes negadījumi ar cietušajiem, kur vismaz viens transportlīdzekļa vadītājs bijis alkohola reibumā (bez velosipēdistiem un mopēdistiem)(%)

*vadītāju alkohola reibumā izraisīto CSNg un tajos cietušo skaita attiecība pret kopējo CSNg un tajos cietušo skaitu.

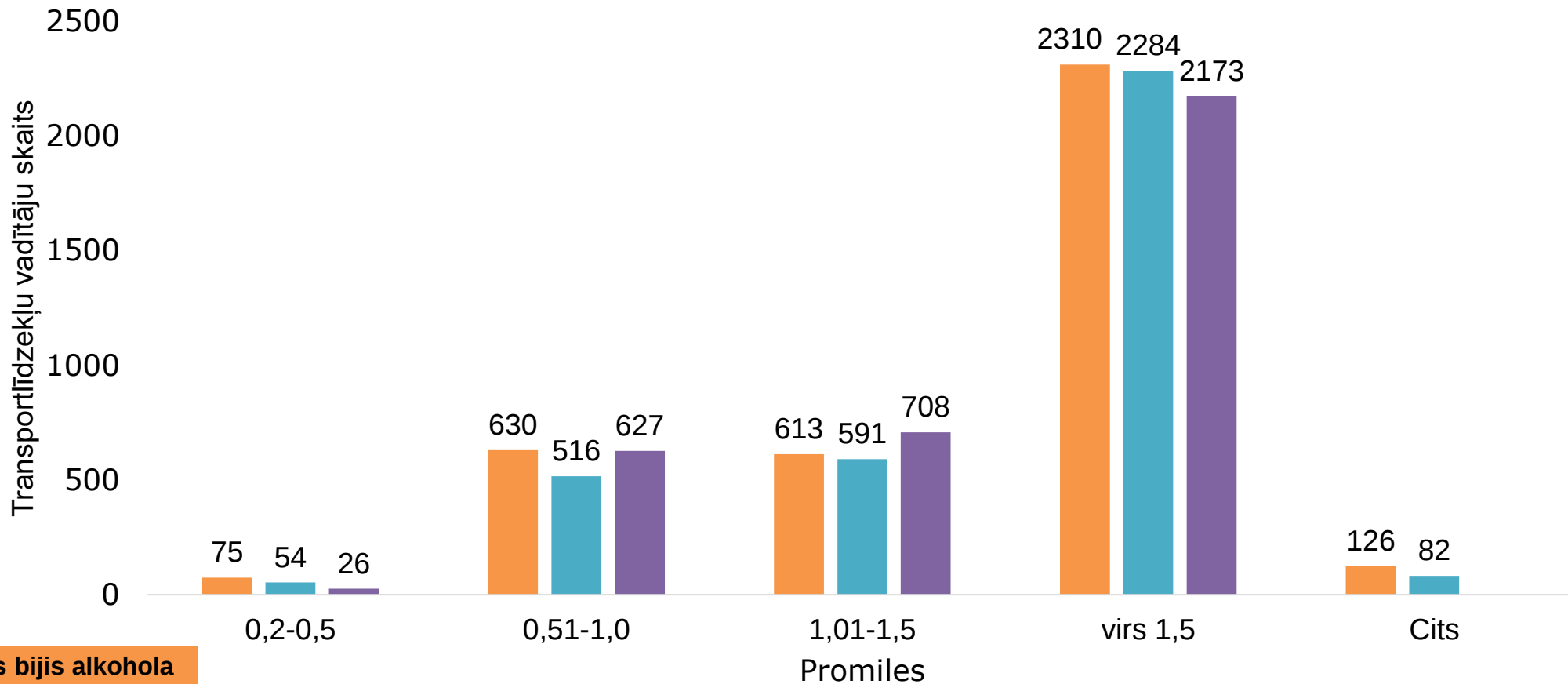
Avots: CSDD statistikas dati

<https://www.csdd.lv/celu-satiksmes-negadijumi/celu-satiksmes-negadijumu-skaitis>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Transportlīdzekļu vadītāji alkohola reibumā 2019.-2021.gadā (absolūtos skaitļos)

Negadījumu skaits, kur vadītājs bijis alkohola reibumā

	2019	2020	2021
Automašīnas	663	733	808
Skrejriteņi		71	23

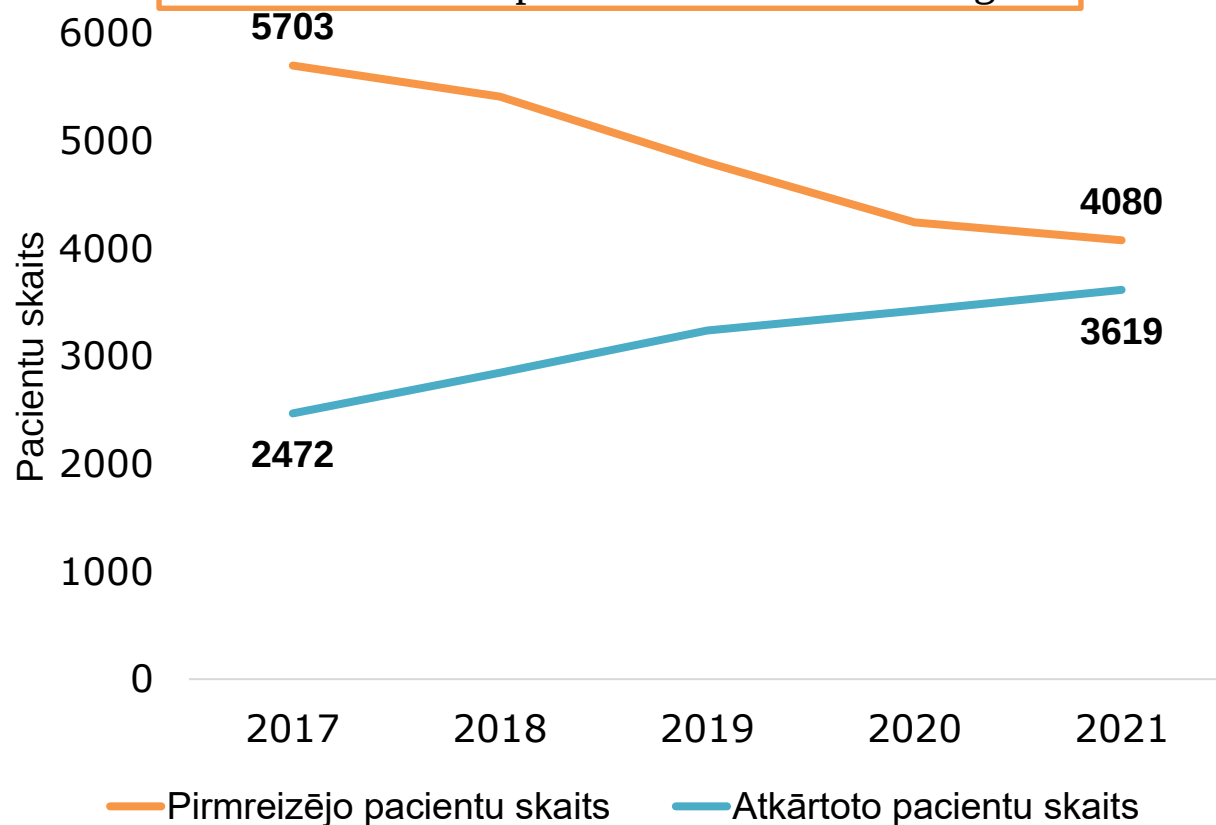
Avots: Valsts policijas 2021. gada publiskais pārskats

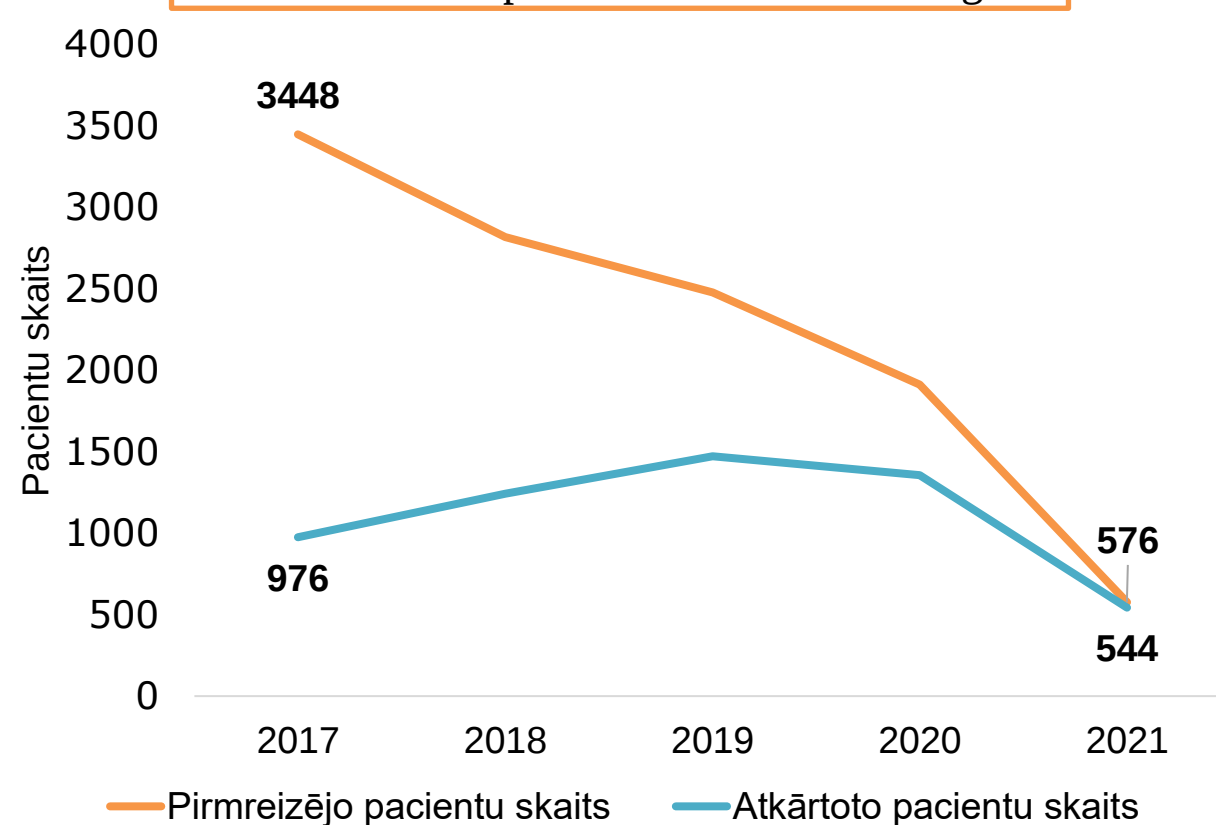
Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ambulatori un stacionāri ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi 2017. – 2021. gadā (absolūtos skaitļos)

Ambulatori ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi

Stacionāri ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi

Avots: Nacionālā veselības dienesta dati

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Kopsavilkums

- ❑ Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15+ vecāku iedzīvotāju joprojām ir augsts
- ❑ Latvijas iedzīvotājiem raksturīgs riskants alkohola lietošanas modelis
- ❑ 15- 16 gadīgu skolēnu vidū vērojamas pozitīvas tendences alkohola lietošanas modelī, bet rādītāji joprojām pārsniedz vidējos ESPAD valstu rādītājus
- ❑ Palielinās alkohola pieejamība 15-16 gadīgu skolēnu vidū
- ❑ 2021.gadā ir palielinājusies mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu
- ❑ Augsts ir potenciāli zaudēto dzīves gadu īpatsvars

Slimību profilakses un kontroles centrs

Paldies par uzmanību!

aija.pelne@spkc.gov.lv